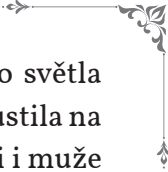

01

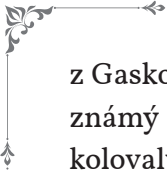
Modrý kříž

U Harwichi zakotvila mezi stříbřitou stuhou ranního světla a třpytivě zelenou stuhou mořské hladiny loď a vypustila na břeh houf lidí hemžících se jako mouchy, mezi nimi i muže námi sledovaného, který z davu nijak nevyčníval – a ani o to nakonec nestál. Nebylo na něm nic zvláštního, snad až na rozpor mezi sváteční rozjařeností jeho oděvu a úřední vážností jeho tváře. Na sobě měl úzké světle šedé sako, bílou vestu a stříbrný slamák ovázaný šedomodrou stuhou. Jeho štíhlý obličej byl oproti světlému oděvu tmavý, zakončený krátkým černým vousem, který by mohl patřit nějakému Španělovi a připomínal alžbětinský krejzl. Muž kouřil cigaretu s vážností kavárenského povaleče. Nic nenasvědčovalo tomu, že se pod šedým sakem skrývá nabitý revolver, v bílé vestě policejní průkaz a pod stříbrným kloboukem jedna z nejbystřejších hlav v Evropě. Byl to totiž sám Valentin, šéf pařížské policie a světově proslulý vyšetřovatel, a do Londýna přicestoval z Bruselu, aby provedl zatčení století.

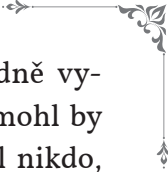
V Anglii se měl údajně nacházet Flambeau. Policisté třech zemí sledovali jeho kriminální výsost z Gentu do Bruselu, z Bruselu až do Rotterdamu a domnívali se, že by mohl využít zmatku kolem eucharistického kongresu, který tou dobou probíhal v Londýně. Do města mohl přicestovat jako účastník kongresu, nějaký nižší úředník nebo tajemník, jistý si tím Valentin ale být nemohl. Pokud totiž šlo o Flambeaua, nemohl si být jistý nikdo ničím.

Uběhlo mnoho let od doby, kdy legendární kriminálník přestal obracet svět vzhůru nohama, a když přestal, rozhostilo se, jak se říkalo po Rolandově smrti, po celé zemi ticho. Ve svých nejlepších dnech (tím myslím samozřejmě ty nejhorší) byl Flambeau postavou sošnou a ve světě proslulou jako německý císař. Skoro každé ráno hlásily noviny, že unikl důsledkům nějakého mimořádného kriminálního činu spácháním dalšího. Byl to původem Francouz

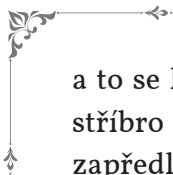

z Gaskoňska, statné postavy a troufalý v tělesných rozepřích. Byl známý svými výbuchy sportovního temperamentu, mezi lidmi kolovaly divoké příběhy o tom, jak zvedl vyšetřujícího soudce za nohy do vzduchu a postavil ho na hlavu, aby mu „pročistil myšlenky“, nebo jak běžel po Rue de Rivoli s jedním policistou pod každou paží. Musí se mu nechat, že jakkoliv byly projevy jeho obdivuhodné fyzické síly pro oběti ponižující, zpravidla se obešly bez krveprolití. Hlavním projevem jeho zločinnosti byly důvtipné masové krádeže. Každá další jako by byla novým hříchem a každá by vydala na samostatný příběh. Byl to on, kdo řídil Tyrolskou mlékárenskou společnost v Londýně, která neměla ani mlékárny, ani krávy, ani povozy, ani mléko, ale zato nějakých tisíc odběratelů. Mléko dodával prostým přesunutím ode dveří jiných ke dveřím svých zákazníků. Byl to on, kdo udržoval důvěrnou korespondenci s jistou mladou dámou, jejíž veškerá korespondence byla sledována. Jeho trik spočíval v tom, že své zprávy ofocoval v miniaturním formátu na krycí sklíčka mikroskopu. Nicméně mnohé z jeho experimentů se vyznačovaly překvapivou jednoduchostí. Říká se, že jednou v tichu noci přemaloval všechna domovní čísla v celé ulici, jen aby nalákal jednoho cestovatele do pastí. Je téměř jisté, že vynalezl přenosné poštovní schránky a instaloval je na předměstích v naději, že do nich nic netušící cizinec vhodí poukázku na peníze. Navzdory mohutné figuře byl Flambeau známý jako obratný akrobat, dokázal skákat jako kobylka a mizet v korunách stromů jako opice. Velký Valentin proto dobře věděl, když se vydal kriminálníkovi po stopě, že dobrodružství neskončí ve chvíli, kdy ho polapí.

Ale jak ho najít? V tomto ohledu se myšlenky velkého Valentina teprve uspořádávaly. Flambeau byl mistrem převleků, ale jednu věc nemohl skrýt ani tím nejrafinovanějším z nich, a tou byl jeho výjimečný vzrůst. Pokud by Valentinovo bystré oko

zachytilo podezřele vysokou prodavačku jablek, nápadně vyčouhlého grenádyra nebo pěkně vzrostlou vévodkyni, mohl by je s klidem na místě zatknout. Ale v celém vlaku nebyl nikdo, kdo by mohl být převlečený Flambeau, stejně jako kočka těžko může být převlečenou žirafou. O pasažérech z lodi už se ujistil předtím a těch, kteří přistoupili v Harwichi nebo později, bylo celkem šest, tím si byl jistý. Mezi nimi byl nevysoký železničář cestující na konečnou, o dvě zastávky dál nastoupili tři nepřilíš vzrostlí zahrádkáři vracející se z trhu, v malém essexském městě přisedla jedna drobná vdova a v jedné menší essexské vesnici pak velmi malý římsko-katolický kněz. Při pohledu na posledně jmenovaného musel Valentin potlačit smích. Drobný kněz totiž dokonale ztělesňoval charakter východních planin, jimiž projížděli. Jeho obličej byl kulatý a tuctový jako norfolkský knedlík, oči měl prázdné jako Severní moře a s sebou nesl několik balíčků zabalených v hnědém balicím papíru, které mu neustále vypadávaly z rukou. Nebylo pochyb o tom, že eucharistický kongres vytrhnul z maloměstského ustrnutí celou řadu takových bytostí, slepých a zmatených jako čerstvě vyhrabaní krtci. Valentin byl skeptikem drsného francouzského typu a neměl kněze v oblibě. Ale mohl s nimi mít soucit a tento nemotorný farář musel vzbudit soucit úplně v každém. Měl s sebou též velký ošuntělý deštník, který mu v jednom kuse padal na podlahu, a nebohý kněz nedokázal najít správnou stranu své zpáteční jízdenky. S naivitou prostáčka svěřil všem spolucestujícím, že v jednom ze svých balíčků převáží něco z pravého stříbra „s modrými kameny“ a že si na to musí dávat náramný pozor. Francouz se bavil touto osobitou charakterovou kombinací essexské plachosti a svaté prostoty až do Tottenhamu, kde se knězi nějakým způsobem podařilo vystoupit i se všemi jeho balíčky. Musel se vracet jen pro deštník,

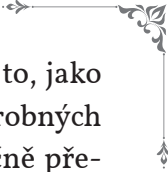

a to se ho Valentinovi zželelo natolik, že mu poradil, aby o své stříbro nepečoval tím, že o něm rozpráví na potkání. Ale ať už zapředl hovor s kýmkoliv, oči měl i nadále na stopkách. Hledal někoho, bohatého či chudého, muže či ženu, kdo by dosahoval nejméně šesti stop, protože Flambeau byl ještě o další čtyři palce vyšší.

Na stanici Liverpool Street přestoupil s pocitem, že zatím kriminálního zcela jistě neminul. Vypravil se do sídla Scotland Yardu, aby nahlásil svoji přítomnost a domluvil posily pro případ potřeby. Pak si zapálil a vydal se na dlouhou procházku Londýnem. Když procházel ulicemi a náměstími za nádražím Victoria, znenadání se zastavil a zůstal stát. Nacházel se na malebném, tichém náměstí, jaká jsou pro Londýn typická, plná nepředvídatelného klidu. Vysoké domy s rovnými střechami působily honosně, a přitom opuštěně, úhledně zastřižený keřík uprostřed náměstí připomínal opuštěný zelený ostrůvek někde v Pacifiku. Budovy byly na jedné straně vyvýšené, jako by stály na pódiu, a řadu domů na té straně narušovala jedna z těch obdivuhodných nahodilostí, na něž člověk v Londýně čas od času narazí – módní restaurace, která jako by sem zabloudila ze Soho. Byl to objekt přehnaně atraktivní, s miniaturními rostlinami v květináčích a dlouhými pruhovanými roletami v bílé a citronově žluté. Stál tak vysoko nad úrovní ulice, že schodiště vedoucí ke vchodu připomínalo požární schodiště do oken prvního patra. Valentin stál a kouřil před žluto-bílými roletami a přišly mu moc dlouhé.

Na zázracích je nejúžasnější to, že se dějí. Několik mraků se na nebi seskupí do tvaru upřeně zírajícího lidského oka. Na cestě plné pochyb se v krajině tyčí strom zakřivený do tvaru otazníku. Oba tyto jevy jsem v posledních dnech viděl na vlastní oči. Nelson zemřel v momentě vítězství a muž jménem Williams

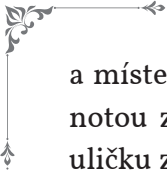

čirou náhodou zavraždí muže jménem Williamson; zní to, jako by zavraždil svého syna. Když to zkrátím, život je plný drobných tajuplných náhod, které lidé prozaičtějšího založení věcně přehlížejí. Poeův paradox to vystihuje velmi trefně: Moudrost by se měla spoléhat na neočekávané.

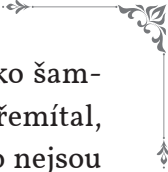
Aristide Valentin byl plnokrevným Francouzem, a francouzská inteligence je inteligencí mimořádnou a výhradní. Nebyl „přemýšlejícím strojem“, protože to není nic než hloupá fráze moderního fatalismu a materialismu. Stroj je strojem, protože není schopen přemýšlet. On byl přemýšlejícím mužem a zároveň mužem prostým. Všechny svých úspěchů, které vypadaly jako dílo kouzelníkovy, dosáhl těžkou prací za pomoci logiky a jasněho všedního myšlení. Francouzi uchvacují svět nejen tím, že dokážou ztělesnit jakýkoliv paradox, ale také tím, že jsou nositeli zcela zřejmých pravd. Nesou tyto pravdy daleko – jako při Francouzské revoluci. Ale právě proto, že Valentin porozuměl rozumu, znal i jeho limity. Jen ten, kdo neví nic o motorech, bude mluvit o motoristice a nezmíní při tom benzín, a stejně tak člověk, který nemá zdání o rozumu, se pustí do debaty o něm bez jasně stanovených pravidel. V tomto konkrétním případě však detektiv neměl žádná jasně stanovená pravidla, jichž by se mohl držet. V Harwichi na Flambeaua nenarazil, a pokud zločinec vůbec byl v Londýně, mohl být kýmkoliv – od dlouhána toulajícího se zelení Wimbledonu po vysokého uvaděče v hotelu Metropol. Ve stavu obnažené nevědomosti mu nezbyvalo nic jiného, než zaujmout své vlastní stanovisko a vytvořit si svá vlastní pravidla.

V takových případech se spoléhal na nepředvídatelné. V případech, kdy nebylo možné následovat logickou posloupnost, věcně a důkladně následoval posloupnost absurdní. Místo aby chodil po správných místech, tedy bankách, policejních stanicích

a místech, kde se lidé scházejí, klepal na dveře každého prázdnou zejícího stavení, prošmejdil každou slepou ulici i boční uličku zavalenou smetím. Volil takové cesty, které byly zbytečně dlouhé a nakonec nikam nevedly. Své bláznivé počínání přitom obhajoval vcelku logickým argumentem. Pokud by měl stopu, vodítko, něco, s čím by mohl pracovat, byl by tento postup vskutku nejhorším možným. Protože ale žádnou stopu neměl, byl to ten nejlepší způsob. Spoléhal na to, že do oka pronásledovatele padne cestou tatáž zvláštnost, která předtím upoutala pozornost pronásledovaného. Člověk musí někde začít. A vůbec není na škodu začít přesně tam, kde by se jiný zastavil. Ta restaurace vyzářovala zvláštní klid a osobitost, jež v detektivovi vyvolaly vzácný pocit romantického zalíbení, a tak se rozhodl odevzdat náhodě a zkusit štěstí. Vyšel po schodech nahoru, usadil se ke stolu u okna a objednal si šálek černé kávy.

Ráno už se přehouplo do druhé poloviny, a on ještě nesnídal. Na stole ležely zbytky něčí snídaně a přivedly jeho pozornost k prázdnému žaludku. Ke své objednávce přidal ztracené vejce a zamyšleně se natáhl pro cukřenku, aby si osladil kávu. V mysli byl po celou dobu u Flambeaua. Vzpomněl si, jak kdysi uprchl pomocí nůžek na nehty, jindy zase díky domovnímu požáru, v dalším případě zaplacením za neofrankovaný dopis a ještě jindy tak, že přítomné navedl, aby si teleskopem prohlédli kometu, která může zničit svět. Měl za to, že jeho detektivní mozek je stejně dobrý jako ten zločincův, a měl pravdu. Zároveň si byl plně vědom své vlastní nevýhody. „Zločinec je umělcem, kdežto detektiv zůstane navždy jen kritikem,“ zamumlal si pro sebe s trpkým úsměvem a zvedl šálek kávy k ústům, aby ho rychle zase položil. Nasypal si do něj totiž sůl. Důkladně si prohlédl nádobu, z níž trpytivý bílý prášek pocházel. Nebylo pochyb, že to

je cukřenka, do které pochopitelně patří cukr, stejně jako šampaňské patří do sklenky na šampaňské a do žádné jiné. Přemítal, z jakého důvodu by ji plnili solí. Rozhlédl se, jestli okolo nejsou další nádoby s ochucovadly, a skutečně, byly tam dvě celkem plné slánky. Možná je na jejich obsahu něco nezvyklého. Ochutnal, byl to cukr. Pak se porozhlédl po místnosti se zjitřelým zájmem, jestli neuvidí nějaké další stopy po člověku se zvláštní uměleckou zálibou dávat cukr do slánek a sůl do cukřenek. Až na podivný cákanec jakési tmavé tekutiny na bíle vytapetovaných stěnách působila restaurace úhledným, příjemným a všedním dojmem. Přivolał personál.

Přispěchal číšník s trochu rozčuchanými vlasy a ještě zalepenými očima takhle po ránu a detektiv (který měl pochopení pro jednodušší projevy humoru) ho požádal, ať ochutná, jestli je cukr v souladu se standardy podniku. Číšník protáhl čelist v zívnutí a konečně se probral.

„Takové šprýmy máte na hosty přichystané každé ráno?“ tázal se Valentin. „Není záměna cukru za sůl a soli za cukr poněkud starý vtíp?“

Číšníkovi konečně svitlo, oč tady běží, a začal se horečně omlouvat a ujišťovat detektiva, že to v žádném případě nebyl záměr podniku, nějakým prazvláštním způsobem muselo dojít k omylu. Vzal do ruky cukřenku a čím déle si ji prohlížel, tím zmatenější byl jeho výraz. Nakonec se úsečně odporoučel a odběhl. Vzápětí byl zpátky i s majitelem. Ten taktéž prozkoumal cukřenku i slánku a taktéž vypadal zmateně.

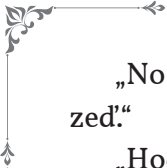
Číšníka málem zadusila změt' slov tlačících se ven.

„Já my-myslím,“ vykotal ze sebe nakonec, „myslím, že to byli ti dva kněží.“

„Jací dva kněží?“

„No ti dva kněží,“ pokračoval číšník, „co hodili polévku na zed’.“

„Hodili polévku na zed’?“ opakoval Valentin, přesvědčen, že to snad musí být nějaké italské úsloví.

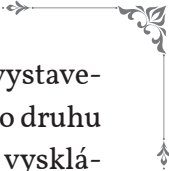
„Ano, ano,“ zajíkal se číšník rozrušením a ukazoval na tmavý flek na bílé tapetě, „hodili ji sem na stěnu.“

Valentin se tázavě podíval na majitele, který ochotně doplnil detaily.

„Ano, vážený pane,“ řekl, „je to pravda, ačkoliv si nemyslím, že by to nějak souviselo s tím cukrem a solí. Dva kněží přišli dnes brzy ráno, hned jak jsme vytáhli rolety, a dali si polévku. Byli to nenápadní, slušní pánové, první z nich zaplatil a vyšel ven, druhý byl celkově trochu pomalejší a trvalo mu o něco déle, než si sebral věci. Nakonec se taky měl k odchodu, ale těsně předtím, než vyšel na ulici, popadl talíř se zbytkem polévky a zcela záměrně ho vrhnul na stěnu. Já i číšník jsme v ten moment byli vzadu v kuchyni, a když jsem přispěchal, našel jsem už jen potřísněnou zed’ a prázdnou restauraci. Škoda není velká, ale je to přece drzost, tak jsem vyběhl a chtěl je chytit. Ale byli už příliš daleko, jen jsem si stihl všimnout, že zašli za roh do Carstairs Street.“

Detektiv už byl na nohou, s kloboukem nasazeným na hlavě a holí v ruce. Už předtím se v univerzální temnotě své mysli rozhodl, že bude následovat první podivný prst, co ho někam nasměruje, a tento prst byl divný dostatečně. Zaplatil svoji útratu, vyrazil ze dveří a vzápětí už se ocitl na ulici, kterou se vydali ti dva zvláštní pánové.

Naštěstí bylo jeho oko i ve vypjatých situacích klidné a všímavé. Zachytilo něco ve výloze obchodu, praštilo ho to jako blesk. Valentin se vrátil, aby tu zvláštnost blíže prozkoumal. Byl to

oblíbený obchod se zeleninou a ovocem. Zelinář měl zboží vystavené v regálech venku a jasně označené štítky informujícími o druhu a ceně. Ve dvou prostředních, největších přihrádkách byly vyskládané mandarinky a ořechy. Na hromadě ořechů ležel kus lepenky popsaný tučnými písmeny modrou křídou: „Nejlepší mandarinky, dva kusy za penci.“ Na mandarinkách bylo stejně přesné označení: „Výběrové ořechy para, libra za čtyřpenci.“ Valentin si prohlédl oba štítky a přišlo mu, že se s touto subtilní formou humoru už někdy setkal, a to poměrně nedávno. Brunátného zelináře na nesrovnalost upozornil, ale ten nejdříve rozmrzele koukal střídavě na jeden konec ulice a na druhý a pak beze slova cedule přehodil na správná místa. Detektiv, opíraje se elegantně o svoji vycházkovou hůl, dále zkoumal obchod. Nakonec se znovu obrátil k prodavači: „Prosím, promiňte zdánlivou nepodstatnost mého dotazu, vážený pane, ale rád bych se vás otázal na něco v souvislosti s experimentální psychologií a řetězcem asociací.“

Brunátný obchodník na něj vrhl nevraživý pohled, ale detektiv máchl holí a vesele pokračoval: „Proč jsou v obchodě se zeleninou a ovocem prohozené dvě cedulky jako kněžský klobouk, který přijel do Londýna za odpočinkem? Nebo, jestli se snad nevyjadřuji dostatečně jasně, jaká je ta tajemná souvislost mezi ořechy vydávanými za mandarinky a dvěma kněžími, jedním vysokým a druhým menším?“

Zelinářovi málem vyskočily oči z důlků jako oči šnečí, na moment to vypadalo, že se na cizího muže se vši vervou vrhne. Nakonec pouze vztekle zaprskal: „Nevím, co vy s nima máte společného, ale jestli ste jejich kamarádšoft, vyřid'te jim, že je praším do palice, farář nefarář, jestli mi ještě někdy rozházej jabka!“

„Tak tomu bylo?“ zeptal se detektiv soucitně. „Oni vám rozházeli jablka?“